

NEDERLANDSTALIGE TUCHTRAAD VAN BEROEP VOOR ADVOCATEN
Derde Kamer

Openbare zitting van 8 mei 2018

Dossiernummer TB-0192-2018

In de zaak van: mr. X,
 advocaat te ...

hebbende als raadsman: mr. Y,
 advocaat te ...

spreekt de Nederlandstalige tuchtraad van beroep voor Advocaten de volgende beslissing uit:

I. DE PROCEDURE

1. In deze zaak oordeelt de Nederlandstalige tuchtraad van beroep voor advocaten (verder afgekort tot 'TB') over het hoger beroep ingesteld door mr. X tegen de beslissing gewezen na tegenspraak door de Tuchtraad voor advocaten van de Nederlandstalige Ordes van het rechtsgebied van het Hof van beroep te Brussel op 2 januari 2018, waarbij voor de ten laste gelegde feiten en handelingen een tuchtsanctie van schorsing gedurende een termijn van twee maanden werd uitgesproken, met uitstel gedurende drie jaar (SLT/156).

Overeenkomstig artikel 466 Ger. W. wordt voor de rechtspleging de Nederlandse taal gebruikt.

De zaak wordt behandeld en berecht na tegenspraak.

De bestreden beslissing werd regelmatig op 3 januari 2018 ter kennis gebracht van alle betrokkenen. Het gemotiveerde hoger beroep van mr. X werd ingesteld op 15 januari 2018. Het is tijdig ingesteld. Het hoger beroep is ontvankelijk.

2. De zaak werd behandeld in openbare zitting

3. Verslaggever Z werd gehoord in zijn verslag. Procureur-generaal P werd gehoord in zijn advies. Mr. Y werd gehoord als raadsman van mr. X. Mr. X kreeg het laatste woord.

II. DE TEN LASTE GELEGDE FEITEN EN HET ONDERZOEK

4. De in eerste aanleg ten laste van mr. X gelegde feiten en handelingen waren de volgende:

Het betrof:

- (1) Het niet nakomen van de verplichtingen als stagemeeester, in het bijzonder met betrekking tot de stagiairs R, V, I, en E (Codex Deontologie, art. 34-nieuwe nummering; oud II.1.4.1);
- (2) Het niet nakomen van de verplichtingen inzake het gebruik en het beheer van de rekening derden (Codex Deontologie, art. 131-133-134-nieuwe nummering; oud III.2.8.2-4-5);
- (3) Inbreuken op de verplichtingen inzake rapportering van de rekening derden (Codex Deontologie, art. 136-nieuwe nummering; oud III.2.8.3.1).

5. De volgende feitelijke elementen blijken uit het dossier dat de stafhouder overmaakte aan de tuchtraad in eerste aanleg:

Op 27 januari 2015 verzocht de stafhouder een lid van de raad van de Orde en oud-stafhouder, mr. O, om vier bij name genoemde stagiairs van mr. X te horen omdat hij verontrust was door de vaststelling dat deze stagiairs hun stage bij mr. X in 2014 hadden beëindigd en dat zij hun stage bij een andere stagemeeester hadden verdergezet. Ook suggereerde hij om de voorzitter van de stagecommissie te horen, mr. G (tuchtdossier, stuk 1).

Mr. O voerde de hem gevraagde informatieopdracht uit op 10 en 12 februari 2015. Hij noteerde de verklaringen van de betrokkenen en liet hen deze ondertekenen. Uit de informatieronde die hij hield kwamen de volgende elementen naar voor:

- Conflict tussen de stagiaire R en mr. X over een vraag om in het kader van een vraag van de arbeidsrechtbank over aangerekende kosten (aantal aangerekende brieven): mr. R had reeds een ontwerpantwoord gemaakt waarin een materiële vergissing werd erkend: er zouden maar 40 brieven zijn in plaats van 50; volgens mr. R zou mr. X aangedrongen hebben om 'brieven bij te maken', wat mr. R weigerde; ook zou mr. X regelmatig vragen om brieven te antidateren (verkl. R 12/02/2015 en bijlage; verkl. V, 10/02/2015);
- Conflict tussen de stagiaires R en V en mr. X over de BJB-aanvragen: omdat bepaalde BJB-rechtzoekenden niet meer bereikbaar bleken zou mr. X aan haar stagiaires gevraagd hebben om de aanvraagdocumenten in de plaats van deze rechtzoekenden te ondertekenen, wat deze weigerden; hierop zou mr. X dezelfde vraag hebben gericht aan haar secretaris en vervolgens aan een stagiair 'kantoor', wat ook deze zouden geweigerd hebben (verkl. R 12/2/2015 en bijlage; verkl. V, 10/02/2015);
- Conflict tussen de stagiaire R en haar stagemeeester en mr. X naar aanleiding van een vraag van mr. X om het nodige te doen om haar derdenrekening in orde te brengen tegen einde 2013, maar dit bleek onmogelijk: er ontbrak een groot aantal rekeninguittreksels, er werden kosten betaald van de derdenrekening, er kwamen bedrag op komende van niet afgerekende bedragen uit bewindvoeringen of collectieve schuldenregelingen; geconfronteerd met de vaststelling dat het uitklaren niet mogelijk was, zou mr. X dan hebben gevraagd om de zaken te groeperen en over te schrijven naar de ereloonrekening (verkl. R 12/02/2015);

- Gebrek aan opleiding en steun; weinig juridisch werk, eerder administratief werk (verkl. V, 10/02/2015; verkl. I 12/02/2015; verkl. E 12/02/2015; verkl. R met bijlage 12/02/2015);
- Onduidelijke instructies; gebrek aan voorbereiding zittingen; gebrek aan feed-back (verkl. V, 10/02/2015; verkl. I 12/02/2015; verkl. E 12/02/2015; verkl. R 12/02/2015);
- Aanzetten van de stagiaire tot onkiesse handelingen: ieder tweede pagina van een brief in rekening brengen als nieuwe brief; het versturen van nutteloze brieven; het bijstaan van cliënten met tegenstrijdige belangen; het niet in rekening brengen van de rechtsplegingsvergoeding (bijlage verkl. R 12/02/2015);
- Chaotische organisatie kantoor mr. X en gebrekkige doorstroming informatie (verkl. V, 10/02/2015; verkl. R 12/02/2015);
- Diversen (bijlage verkl. R 12/02/2015)

De bovenstaande elementen werden bevestigd door mr. G, die blijkbaar reeds sedert augustus 2014 op de hoogte was van één en ander.

Mr. R voegde bij haar verklaring een reeks documenten ter ondersteuning van de door haar aangebrachte elementen.

Op 14 februari 2015 maakte mr. O een schriftelijk verslag op van zijn bevindingen en richtte hij die aan de stafhouder.

6. Op 30 maart 2015 vindt een controle plaats van de rekening derden van mr. X. Deze controle wordt uitgevoerd door mr. Z, die hiervan een verslag opstelt (tuchtdossier, stuk 7). Hij komt tot het besluit dat de rapportering niet conform het reglement is, dat er een oneigenlijk gebruik wordt gemaakt van de rekening derden en dat de gelden niet 'zo spoedig mogelijk' worden overgemaakt.

7. Met een ter post aangetekende brief van 9 juli 2015 liet de stafhouder overeenkomstig artikel 458, §1 Ger.W. aan mr. X weten dat hij een tuchtonderzoek tegen haar opende aangaande haar derdenrekening en de kwaliteit van de beroepsopleiding van de stagiairs op haar kantoor. Hij deelde mee dat hij de mrs. O en Z in dat verband aanstelde als onderzoekers.

Mr. X, bijgestaan door haar raadsman mr. Y, werd verhoord op 20 november 2015 door de onderzoekers. Zij ontkende de aangebrachte elementen en waar dit niet mogelijk was met betrekking tot de derdenrekening, verwees zij zo veel als mogelijk naar de fouten van stagiaire R, haar boekhouder en een bediende. Een aantal onregelmatigheden betwistte zij niet (ontbreken detail per cliënt en per bedrag bij de rapportering, betalingen aan gerechtsdeurwaarders, niet vermelding van de aard van de verrichting, anomalieën, (tuchtdossier, stuk 10).

Na het verhoor liet mr. X een omvangrijk bundel bezorgen aan de onderzoekers, waarover deze een aantal vragen hadden, wat zij schriftelijk meldden aan de stafhouder op 26 februari 2016 en aan mr. X op 30 maart 2016 (tuchtdossier, stukken 11, 12 en 13). Hierop kwam er geen antwoord van mr. X.

8. Op 13 december 2016 maakte de stafhouder het dossier over aan de voorzitter van de tuchtraad met toepassing van artikel 458, §2 Ger.W.

III. DE PROCEDURE IN EERSTE AANLEG

9. Mr. X werd opgeroepen om te verschijnen voor de Tuchtraad voor advocaten van de Nederlandstalige Ordes van het rechtsgebied van het Hof van beroep te Brussel op 24 januari 2017. Op verzoek van haar raadsman werd de behandeling uitgesteld naar de zitting van 7 maart 2017.

De zaak werd in eerste aanleg vervolgens nog diverse malen uitgesteld onder andere omdat de tuchtraad een ‘overzicht’ vroeg van de derdenrekening van 1 januari 2012 tot 31 december 2016.

De bestreden beslissing werd uitgesproken op 2 januari 2018.

IV. DE NIETIGHEID VAN DE TUCHTVERVOLGING OMWILLE VAN DE ONREGELMATIGHEID VAN HET ONDERZOEK

10. **Ter inleiding** – De regels inzake de organisatie van de balie en van de regels inzake tucht maken deel uit van het Gerechtelijk Wetboek. Ook de tuchtprocedure wordt daarin geregeld. Wat niet specifiek geregeld is in de artikelen 466, 467 en 459, §2, wordt overeenkomstig art. 2 Ger.W. beheerst door de overige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek, voor zover niet geregeld door rechtsbeginselen waarvan de toepassing niet verenigbaar is met de bepalingen van dit wetboek.. De regels van het strafrecht of het strafprocesrecht zijn niet van toepassing (E. JANSSENS en L. KENIS, *Tuchtprocedure en tuchtrechtspraak van de Vlaamse tuchtraden voor advocaten 2007-2012*, Advocatencahier deontologie, OVB, 2013, p. 29, randnr. 39; J. STEVENS, *Advocatuur – Regels en deontologie*, Wolters-Kluwer, 2015, p. 1229, randnr. 1494).

11. Mr. X betoogt:

- dat ‘de vordering’ sub (1) nietig is, minstens niet ontvankelijk, wegens schending van art. 458, §1, tweede lid Ger.W. omdat er volgens haar geen schriftelijke mededeling geweest zou zijn van de opening van het tuchtonderzoek;
- dat ‘de totale vordering’, minstens de vorderingen sub (2) en (3) nietig zijn, minstens niet ontvankelijk, wegens schending van art. 458, §1, tweede lid Ger.W. omdat volgens haar mr. Z niet werd aangesteld als onderzoeker.

12. De boven aangehaalde bepalingen zijn niet voorgeschreven op straffe van nietigheid, maar moeten de rechten van verdediging van de vervolgte advocaat waarborgen.

13. Ten onrechte is mr. X van oordeel dat zij overeenkomstig art. 458, §2 Ger.W. schriftelijk op de hoogte had moeten worden gesteld van het feit dat de stafhouder op 27 januari 2015 een ‘tuchtonderzoek’ tegen haar instelde nopens haar functioneren als stagemeeester. Niet alleen opende de stafhouder, formeel gesproken, geen tuchtonderzoek tegen mr. X op 27 januari 2015, maar bovendien, zelfs indien dat het geval zou geweest zijn, schrijft artikel 458 Ger.W. niet voor dat deze schriftelijke mededeling van de opening van het tuchtonderzoek noodzakelijk gelijktijdig met het begin van het tuchtonderzoek moet gebeuren.

Op 27 januari 2015 deelde de stafhouder mee aan een lid van de Orde dat hij verontrust was door de vaststelling dat vier stagiairs van mr. X hun stage bij haar quasi gelijktijdig in 2014 hadden beëindigd, maar dat zij hun stage bij een andere stagemeeester hadden verdergezet. Het ging dus niet om advocaten-stagiairs die hadden beslist om de balie te verlaten. Er was op dat ogenblik nog geen aanleiding, laat staan grond om een tuchtonderzoek in te stellen. De stafhouder is, als *primus inter pares*, de draaischijf van de werking van de Orde, zowel op administratief als op reglementair en disciplinair vlak. Hij heeft een persoonlijke aanmoedigende en reprimerende taak. Aldus kan hij vaderlijke vermaningen geven, buiten een eigenlijke tuchtprocedure om (J. STEVENS, *Advocatuur – Regels en deontologie*, Wolters-Kluwer, 2015, p. 258, randnr. 338).

Dit alles veronderstelt dat hij ook ‘inlichtingen’ kan inwinnen die hem in het belang van de goede werking van de balie nuttig lijken. En dit is wat hij op 27 januari 2015 in essentie deed. Hij mandateerde een oud-stafhouder en lid van de Orde om desbetreffend inlichtingen in te winnen. Deze laatste hoorde de betrokken advocaten-stagiairs over het waarom van hun beslissing, evenals de voorzitter van de stagecommissie, en stelde hiervan verslagen op die hij liet tekenen door de betrokkenen. Hoe de rechten van de verdediging van mr. X hierdoor zouden zijn kunnen geschaad, wordt door haar niet duidelijk gemaakt. Integendeel, door het noteren van deze verklaringen gebeurde de informatievergaring op een ernstige, behoorlijke manier, waardoor, indien daaruit elementen *à charge* zouden blijken én de stafhouder zou beslissen om een tuchtonderzoek in te stellen in de zin van art. 458, §2 Ger.W., mr. X van deze verslagen later in alle duidelijkheid kon kennis nemen.

De tuchtraad in eerste aanleg was bovendien terecht van oordeel dat de schriftelijke mededeling van de opening van het tuchtonderzoek niet noodzakelijk gelijktijdig met het begin van het tuchtonderzoek moet gebeuren en wees er op dat art. 458, §1, tweede lid Ger.W. niet voorziet in enige nietigheidssanctie (J. STEVENS, *Advocatuur – Regels en deontologie*, Wolters-Kluwer, 2015, p. 1248, randnr. 1516-1517).

Ten overvloede houdt het betoog van mr. X geen rekening met de belangrijke wijzigingen die door de wet van 19 oktober 2015 houdende wijziging van het burgerlijk procesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie, beter bekend als ‘Potpourri I’, werden doorgevoerd aan de procedurele nietigheidsleer. Ingevolge de opheffing van artikel 862 Ger.W. wordt de belangenschade, waarvan sprake in artikel 861 Ger.W. verheven tot het essentiële toetsingselement voor (alle) ‘procedurele’ nietigheden, zowel relatieve als absolute.

Mr. X verduidelijkt op geen enkele wijze hoe en waar haar belangen of rechten van verdediging zouden worden geschonden door het feit dat de stafhouder inlichtingen inwon of haar niet van bij de aanvang van het informatief onderzoek op de hoogte hiervan bracht. Het bewijs in tuchtzaken kan met alle middelen van recht geleverd worden.

14. De controle van de derdenrekening van mr. X die plaatsvond op 30 maart 2015 en die werd uitgevoerd door mr. Z, kaderde binnen de controlebevoegdheid waarover de stafhouder en zijn medewerkers reglementair beschikken (Codex Deontologie, art. 137-140 nieuwe nummering).

15. Op 9 juli 2015 liet de stafhouder overeenkomstig artikel 458, §1 Ger.W. aan mr. X weten dat hij een tuchtonderzoek tegen haar opende aangaande haar derdenrekening en de kwaliteit van de beroepsopleiding van de stagiairs op haar kantoor en dat hij de mrs. O 'en Z in dat verband aanstelde als onderzoekers.

Ondanks dit vaststaande gegeven blijft mr. X in hoger beroep volhouden dat de aanwezigheid van mr. Z tijdens het verhoor van 20 november 2015 een schending uitmaakt van de procedureregels, hoewel de tuchtraad in eerste aanleg er op wees dat deze exceptie *de facto* onjuist is en geen steun vindt in het dossier.

Bovendien geldt wat hierboven werd uiteengezet nopens het gebrek aan belangenschade of aan schending van de rechten van verdediging *mutatis mutandis* ook voor deze nietigheidsexceptie ingeroepen door mr. X. Voor de tenlasteleggingen met betrekking tot de rekening derden van mr. X geldt het bovenstaande des te meer omdat de niet conforme rapportering en het niet conforme gebruik van deze rekening derden niet betwist worden (zie boven en verder).

16. Er bestaat *in casu* geen grond om de voorliggende bewijselementen als onregelmatig of ongeldig te beschouwen, en om de tuchtvervolgning nietig of ontoelaatbaar te verklaren op formele grond. De door mr. X opgeworpen excepties van nietigheid zijn ongegrond.

V. DE GROND VAN DE ZAAK

17. ***De tenlastelegging (1) - De niet-nakoming van de verplichtingen als stagemeeester – Codex Deontologie, art. 34*** – Een goede stagemeeester brengt zijn stagiair kennis en praktische vaardigheden bij en staat zijn stagiair bij wanneer nodig. Ook moet een goede stagemeeester erover waken dat zijn stagiair zijn activiteit uitoefent met naleving van de deontologische regels, wat de rechtschapenheid en de kiesheid impliceert.

Uit de convergerende verklaringen van de vier betrokken stagiairs blijkt een ernstig disfunctioneren inzake begeleiding en opleiding advocaten-stagiairs. De verklaring van advocaat R blijkt bovendien standvastig in de tijd én de verklaringen worden onderschraagd door stukken. Voor zoveel als nodig verwijst de TB naar door de tuchtraad van eerste aanleg aangehaalde elementen en maakt hij deze tot de zijne.

Mr. X verschuilt haar verantwoordelijkheid op dit punt achter het feit dat haar kantoor 'erg beperkt' is, 'zoals schuldbemiddeling, voorlopig bewind en vreemdelingenrecht, maar de klachten van haar stagiairs hebben wel degelijk ook daarop betrekking. Ook deze materies vragen juridische studie en kennis, en moeten op een kiese en rechtschapen wijze worden

beoefend.

De vaststelling dat het disfunctioneren niet werd gemeld via de stagecommissie, het ontbreken van de individuele verslag van de stagiairs bij het einde van hun stageovereenkomst in het tuchtdossier, het hebben gehad van stagiairs vóór en na de stage van de vier betrokken stagiairs en het feit dat de samenwerking met advocaat-stagiair R reeds was beëindigd vóór het onderzoek een start nam doet op zich niets af aan de waarachtigheid van het aangekaarte disfunctioneren. Dit verweer is niet dienend en gaat voorbij aan de essentie van deze tenlastelegging.

Het treft trouwens dat Mr. X in haar beroepsverzoekschrift helemaal niet ingaat op de klacht dat zij poogde 'foutieve deontologische gedragingen' op te leggen aan haar stagiairs zoals bijvoorbeeld het fabriceren van brieven die niet verstuurd werden. Zeer terecht, en zelfs enigszins eufemistisch, was de tuchtraad in eerste aanleg van oordeel dat dit ingaat tegen de elementaire regels van rechtschapenheid die een patroon zijn stagiair moet bijbrengen.

Er is geen grond om te twijfelen aan de voorliggende bewijselementen. Voor zoveel als nodig verwijst de TB naar de omstandige, oordeelkundige en pertinente motivering van de tuchtraad in eerste aanleg onder de randnummers B.1.1 tot en met 5 van de bestreden beslissing in zoverre die de hier bovenstaande motivering aanvult. Het hof beaamt deze motivering, maakt ze tot de zijne en houdt ze hier integraal voor hernomen.

De tenlastelegging (1) is bewezen gebleven in hoger beroep.

18. *De tenlasteleggingen (2) en (3) - Het niet nakomen van de verplichtingen inzake rapportering en het gebruik en het beheer van de rekening derden- Codex Deontologie, art. 131-133-134-136* – Mr. X erkent in haar verzoekschrift tot hoger beroep (en tijdens haar verhoor) dat de rapportering en het beheer van haar derdenrekening tekortkomingen vertoont. Wat dat laatste betreft erkent zij meer bepaald dat zij sommige derdengelden niet tijdig overmaakte aan de cliënt of aan derden.

Voor zoveel als nodig verwijst de TB naar de omstandige, oordeelkundige en pertinente motivering van de tuchtraad in eerste aanleg onder randnummer B.2 van de bestreden beslissing. De TB beaamt deze motivering, maakt ze tot de zijne en houdt ze hier integraal voor hernomen.

Meer in het bijzonder kan worden opgemerkt dat de tuchtraad in eerste aanleg noteerde dat mr. X moest toegeven dat zij geen fiches of gegevens bijhield per dossier of per cliënt en dat zij, bijgevolg, op het ogenblik van het onderzoek 'absoluut niet' in de mogelijkheid was na te gaan aan welke dossiers of cliënten de bedragen die zich op haar rekening derden bevonden, toe te wijzen waren. Ook staat het vast dat vanuit de derdenrekening betalingen werden verricht die volkomen afwijken van het gebruik waarvoor een rekening derden bestemd is (betaling gerechtsdeurwaarderskosten, kosten van rolstelling,...). Anders gezegd, er zijn meer onregelmatigheden vastgesteld dan mr. X wil toegeven.

De tenlasteleggingen (2) en (3) zijn bewezen gebleven in hoger beroep.

VII. DE STRAFTOEMETING

19. Mr. X verzoekt om rekening te houden met de door haar beoogde vrijspraken voor de hierboven besproken tenlasteleggingen. Haar hoger beroep is, wat dat betreft, evenwel ongegrond.

De tuchtraad in eerste aanleg sprak een tuchtsanctie van schorsing gedurende een termijn van twee maanden uit, met uitstel gedurende drie jaar. Hij hield daarbij rekening met het feit dat uiteindelijk uit het nazicht van de voor de tuchtraad neergelegde stukken niet gebleken is dat door mr. X met opzet gelden van derden zouden zijn verduisterd of afgewend. Dit doet niets af aan de vaststelling dat de inbreuken op de reglementering van de rekening derden ernstig zijn. Het verweer dat mr. X in hoger beroep blijft voeren wijst niet direct op een ernstig inzicht in dit verband, wat ook de tuchtraad in eerste aanleg moest vaststellen.

Sommige andere hierboven aangestipte gedragingen van mr. X wijzen op een niet helemaal rechtschapen ingesteldheid wat het geldelijk aspect van haar activiteit betreft. Dit is niet geruststellend, vooral in het licht van de aard van de dossiers waarmee haar kantoor zich hoofdzakelijk bezig houdt (collectieve schuldenregeling, voorlopige bewinden, pro-deo-dossiers inzake vreemdelingenrecht). Mr. X moet begrijpen dat één en ander absoluut niet aanvaardbaar is voor een advocaat (art. 455 Ger.W.).

In de bestreden beslissing werd terecht rekening gehouden met de afwezigheid van eerdere tuchtrechtelijke beslissingen en met het feit dat mr. X 'in de loop van de tuchtprocedure haar rekening derden op orde blijkt te hebben gesteld'.

De TB acht de door de tuchtraad in eerste aanleg uitgesproken sanctie passend. Er is geen grond om de in eerste aanleg opgelegde sanctie te wijzigen.

20. De hierboven eventueel niet besproken argumenten en middelen van mr. X zijn ofwel niet dienend voor de beoordeling van de zaak ofwel impliciet beantwoord.

VIII. DE KOSTEN VOOR HET ONDERZOEK

21. De tuchtraad in eerste aanleg stelde terecht vast dat er geen kosten voor het onderzoek zijn in de zin van artikel 460 laatste lid Ger. W.

OM DEZE REDENEN,
DE TUCHTRAAD VAN BEROEP,

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk maar ongegrond;

Bevestigt de bestreden beslissing gewezen na tegenspraak door de Tuchtraad voor advocaten van de Nederlandstalige Ordes van het rechtsgebied van het Hof van beroep te Brussel op 2 januari 2018, waarbij voor de ten laste gelegde feiten en handelingen een tuchtsanctie van schorsing gedurende een termijn van twee maanden werd uitgesproken, met uitstel gedurende drie jaar (SLT/156);

Hebben deelgenomen aan de behandeling en de beraadslaging:

de heer Johan Boon, voorzitter en de assessoren mr. Inge Derde, mr. Paul Engelen, mr. Kris Van den Berghen en mr. Rik Wilmots.

De assessoren hebben deze beslissing allen ondertekend voor de uitspraak.

I. Derde

P. Engelen

K. Van den Berghen

R. Wilmots

Waren aanwezig bij de uitspraak:

de heer Johan Boon, voorzitter,
en mr. Ludo Kools, secretaris.

L. Kools

J. Boon